

INFORMAȚII PRIVIND ISTORIA ORAȘELOR

Nr. 132

Sibiu, iunie-august 2007

Paul Niedermaier la 70 de ani

Paul Niedermaier s-a născut la Sibiu, la 25 iulie 1937. Aici a urmat cursurile școlii medii, continuând apoi studiile la Institutul de Arhitectură „Ion Mincu” din București, în perioada 1955–1961. Încă din anii facultății a fost atras de istoria arhitecturii și a orașelor.

După absolvire, a lucrat ca arhitect, între anii 1961 și 1963, la Timișoara, apoi a venit la Sibiu, unde a lucrat la Muzeul Brukenthal ca arhitect și șef al secției de restaurare. Aici a participat la întemeierea Muzeului etnografic în aer liber din Dumbravă. Din anul 1971, Paul Niedermaier s-a consacrat cercetării științifice, angajându-se la Centrul de Științe Sociale Sibiu (din 1990 Institutul de Cercetări Socio-Umane), al cărui director este din 1994. În 1975, Paul Niedermaier a devenit doctor în istoria arhitecturii și urbanismului la Institutul „Ion Mincu” din București, cu o teză despre *Evoluția centrelor istorice ale orașelor transilvănene între secolul al XII-lea și secolul al XVI-lea*, sub îndrumarea acad. Grigore Ionescu.

Preocupările sale științifice s-au concentrat asupra istoriei urbanismului și a unor domenii complementare acesteia (istoria orașelor, a habitatului, demografie istorică). După o serie de comunicări și studii publicate în volume colective și în reviste de specialitate au urmat volumele de autor, apărute în limba germană, la București, dar și în prestigioasa editură Böhlau din Köln și Viena. Un prim volum, *Siebenbürgische Städte. Forschungen zur städtebaulichen und architektonischen Entwicklung von Handwerksorten zwischen dem 12. und 16. Jahrhundert* [Orașe transilvănene. Cercetări asupra evoluției urbanistice și arhitectonice a așezărilor meșteșugărești între secolele XII-XVI], apărut în 1979, reunea rezultatele studiilor întreprinse până atunci.

Studiind morfogeneza așezărilor urbane, autorul folosea o metodologie neuzitată până atunci pentru a analiza situația unor așezări: planimetria coroborată cu evoluția demografică. Cartea a fost apreciată de specialiști, a generat discuții fructuoase și a deschis perspectiva unor multiple interpretări în istoria urbanismului.

În anii care au urmat, Paul Niedermaier a elaborat o lucrare de mari proporții, consacrată *Städtebau im Mittelalter. Siebenbürgen, Banat und Kreischgebiet von Anbeginn bis 1542* [Urbanism în Evul Mediu. Transilvania, Banat și Crișana de la începuturi până la 1542], 3 volume apărute în 1996-2003, la editurile AKSL și Böhlau, în care se urmărește evoluția așezărilor din acest spațiu. Deși este vorba despre o sinteză, volumele impresionează prin bogăția informației, prin numărul schițelor și planșelor. Scrisă în limba germană, lucrarea este accesibilă unor largi cercuri de cercetători, care au la îndemână o lucrare fundamentală, de referință, pentru un spațiu sud-est european prea puțin cunoscut sub acest aspect. Lucrarea rămâne inaccesibilă multor urbaniști, arhitecți și istorici români, ceea ce pune cu acuitate problema publicării unei ediții în limba română.

Contribuind la integrarea cercetării românești din domeniul istoriei așezărilor urbane, pe direcțiile prioritare astăzi în lume, Paul Niedermaier a inițiat și coordonează (în colaborare) *Atlasul istoric al orașelor din România*, din care au apărut până în prezent 4 fascicule, consacrate orașelor istorice Sighișoara, Sebeș, Târgoviște și Suceava, alte volume aflându-se în lucru. Atlasul a racordat științele istorice din România la cercetările europene privind istoria orașelor. Editat în germană și română, *Atlasul* a pus în circulație o serie de informații importante pentru istoria orașelor din Europa.

Paul Niedermaier este inițiator și coautor și al altor lucrări fundamentale pentru acest domeniu: culegerea de documente *Elenchus fontium historiae urbanae* (apărută în 2005) și *Bibliografia istorică a orașelor din România*, aflată sub tipar.

Cunoscut în străinătate pentru contribuțiile sale științifice, Paul Niedermaier a fost cooptat din 1988 în Comisia Internațională pentru Istoria Orașelor. În 1992, atunci când au existat condiții prielnice, el a avut inițiativa impulsionării și coordonării studiilor de istorie a orașelor prin constituirea Comisiei de Istorie a Orașelor din România a Academiei Române. Drept recunoaștere a aportului său, a fost ales în 1992 și reales în anii următori președinte al CIOR. Comisia publică – la inițiativa sa – buletinul de față și revista „Historia Urbana”, înființată în 1993 de cel sărbătorit astăzi, pe care a condus-o, ca redactor-șef, până în 1999. Sesiunile anuale ale CIOR și colocviile de specialitate au fost concepute și continuă să existe prin strădaniile lui Paul Niedermaier. Aceste publicații, sesiunile și cercetările întreprinse sub egida CIOR sunt cunoscute și apreciate în țară și în străinătate. Argumente sunt participările istoricilor din alte țări la sesiunile anuale și prezența lor cu studii în paginile revistei, participarea membrilor CIOR la reuniuni științifice peste hotare ș.a.

Pentru contribuțiile sale științifice a fost distins cu o serie de premii („Mihail Kogălniceanu” al Academiei Române, cu „Pro Civitate Austriae”, Premiul Cultural Săsesc ș.a.), iar din iunie 2001 a fost ales membru corespondent al Academiei. Din 1994 este conducător de doctorat și a predat la universități din țară și din străinătate.

Recunoaștere a meritelor științifice ale lui Paul Niedermaier, a capacităților sale organizatorice înseamnă și alegerea sa în conducerea unor reuniuni din țară și din străinătate, cum ar fi: Comitetul Național al Istoricilor din România, Comisia Națională a Monumentelor Istorice, Asociația Moștenirea Culturală Germană din România, Arbeitskreis für Siebenbürgische Landeskunde e.V. Heidelberg. El este, de asemenea, membru în consiliile științifice ale Siebenbürgen-Institut an der Ruprechts-Universität Heidelberg și al Institut für Deutsche Kultur und Geschichte Südosteuropas an der Ludwig-Maximilians-Universität München.

La cei 70 de ani, Paul Niedermaier este un om de știință în plină activitate creatoare, cunoscut și recunoscut în țări și în Europa, este un manager competent și este un membru marcant al comunității. În acest moment aniversar, Comitetul CIOR, toți membrii Comisiei îi urează viață lungă și noi împliniri, alături de familie și de colaboratori, de toți cei interesați de istoria orașelor pe care o ilustrează cu strălucire.

Vasile Ciobanu

Procesul-verbal al Adunării generale a Comisiei de Istorie a Orașelor din România, București, 7 iunie 2007

Au fost prezenți: Dumitru Agache, Iosif Marin Balog, Ioana Bogdan-Cătănicu, Gheorghe I. Cantacuzino, Ionel Căndea, Vasile Ciobanu, Doina Mira Dascălu, Șerban Dragomirescu, Mihai Drecin, Liliana Guran-Nica, Constantin Juan-Petroi, Nadia Manea, Mircea D. Matei, Paul Niedemaier, Gabriella Olasz, Emil Păunescu, Liliana Roșiu, Radu Săgeată, Anda-Lucia Spănu, Virgiliu Z. Teodorescu, Oliver Velescu, Ion Zainea.

1. Comunicarea raportului de activitate a CIOR;
2. Proiectele de cercetare ale CIOR;
3. Sesiunea Comisiei din 2007;
4. Diverse.

Raportul de activitate pentru perioada 23 iunie 2006–7 iunie 2007, aprobat anterior de Comitetul CIOR, a fost prezentat de domnul Vasile Ciobanu.

În această perioadă, activitatea CIOR s-a desfășurat în mod obișnuit. Comitetul s-a întrunit o singură dată, în ianuarie 2007, și a discutat despre organizarea sesiunii anuale și despre activitatea Comisiei. Nu s-au putut organiza colocvii, propunerile de până acum nefiind încă concretizate.

Activitatea editorială. *Atlasul istoric al orașelor – fascicula Câmpulung* este în faza finală și *Bibliografia istorică a orașelor din România* va apare la Editura Academiei până la sfârșitul anului.

Au existat anumite defecțiuni în difuzarea revistei *Historia Urbana* și a extraselor acesteia, din cauza schimbării echipei de la depozitul editurii. Nr. 2/2006 este la editură în faza de corectură; pentru nr. 1-2/2007 se mai pot primi materiale de la membrii CIOR și nu numai – articole, studii, note de lectură, prezentări de manifestări –, portofoliul nefiind complet.

Din buletinul *Informații privind Istoria Orașelor* au apărut în acest interval numerele 126-131. Unele discuții din acesta stârnesc ecouri, motiv pentru care membrii Comisiei ar putea trimite materiale fără să considere că ar fi o pierdere de timp.

Situația financiară CIOR. Fondul Civitas Nostra constituit din procentul de 2% aflat la dispoziția fiecărui contribuabil: 768 lei în 2006, la 31 mai 2007 existând în cont 1521,86 lei. Se mulțumește tuturor membrilor care au contribuit la acest fond. Totuși, nu ne-ar strica un sponsor.

Numărul membrilor CIOR este în scădere dacă ținem cont de cotizațiile plătite; e în creștere dacă ținem cont de cererile de înscriere. Din cotizațiile membrilor s-au strâns, în 2006, 740 lei și s-au cheltuit cu buletinul informativ și expedierea revistei *Historia Urbana* 347,72 lei. În 2007, până la data publicării acestui proces-verbal, s-au adunat 440 lei și s-au cheltuit 163,61 lei.

Discuții. Domnul Paul Niedermaier completează: interesul față de *Elenchus* a depășit pe de parte așteptările inițiale, s-au primit scrisori care discută volumul, cereri de cumpărare (atât pentru cele legate în copertă cartonată – 100 exemplare cât și pentru cele apărute în coperta HU – 200 exemplare). *Atlasul* este în atenția instituțiilor de resort europene (Irlanda a solicitat să contribuie cu elementele atlasului nostru la un Atlas european).

Colocviile pe care am vrut să le organizăm dar nu am făcut-o: consideră că e doar vina domniei sale (PN) dacă nu a reușit să le concretizeze, pentru că cine vrea, poate găsi toate resursele fizice și economice.

Planuri de perspectivă: pe lângă cele trei proiecte pomenite anterior, de la începutul Comisiei s-a propus să ne ocupăm și de vederile orașelor și se pare că la finalul anului doamna Spânu predă teza de doctorat care se ocupă de acest subiect (proiect al CIOR); este posibilă și publicarea acesteia, una cu probleme însă, datorită multitudinii de imagini.

Dicționarul istoric are nevoie mare de colaboratori. Pentru Transilvania putem prelua din alte lucrări, dar Moldova și Țara Românească au mari probleme. Adresează o invitație insistentă de a comunica doamnei Spânu (coordonatoarea proiectului) la ce orașe se dorește colaborarea conform modelului publicat în buletinul nr. 126. Dicționarul ar trebui să fie muncă de echipă a Comisiei.

Domnul Șerban Dragomirescu anunță că domnul Paul Niedermaier a primit premiul cultural al sașilor transilvăneni, acordat de asociațiile sașilor din Germania și Austria. Informează asupra lucrării *Orașele României. Mică enciclopedie*, elaborată de Gheorghe Vlăsceanu și Ioan Ianoș, care pot fi cooptați colaboratori la *Dicționar*. Propune clasificarea orașelor de către CIOR. Pentru atlase ar trebui să se încerce obținerea imaginilor din satelit. Ca teme pentru întâlniri viitoare propune să abordăm *industria și orașul* din perspectiva în care industriile vechi se elimină de la sine, terenul se eliberează și peisajul orașului se schimbă: arii industrializate, relocarea industriei. Pentru anul 2010 propune tema *150 de ani de învățământ universitar românesc*: universitatea și orașul cu toate conexiunile de aici. Este de părere că *Buletinul informativ* este util, deoarece anunță membrii CIOR și comunitatea științifică de tot ceea ce face Comisia.

Domnul Mircea D. Matei propune constituirea de colective care să stabilească lista cu orașele (deși e de mult publicată în *Buletin*), să se discute ce e bun și ce e rău în această listă. Întreabă dacă nu există eventualitatea de a promova o practică a publicării de către Comisie a unor lucrări de istorie a orașelor, de exemplu pentru a încuraja tinerii. Dacă s-a găsit posibilitatea organizării atât de bune a sesiunii din acest an, propune ca o temă viitoare *activitatea comercială în oraș*. Consideră că totuși nu suntem suficient de atenți cu modul în care „ne vindem marfa”. Persoane fără preocupări științifice știu de *Historia Urbana* și specialiștii nu. Susține că este necesar în Comisie un spirit managerial, pentru că lucrurile nu funcționează. Propune și mărirea tirajului la publicațiile Comisiei.

Domnul Niedermaier răspunde că subiectele propuse de domnul Matei au fost deja tratate în sesiunile Comisiei; domnul Dragomirescu a făcut propuneri foarte bune: Camera de Comerț și Industrie ar fi de contactat pentru materializarea primei propuneri; este necesară legătura cu această instituție, la nivel județean sau în București. Ar fi mai bine să organizăm sesiunea din anul viitor în Moldova, unde nu au fost până acum decât două sesiuni ale Comisiei.

Domnul Oliver Velescu vorbește despre aniversarea în iulie a domnului Niedermaier, propune o pagină elogiu în *Historia Urbana*. Propune luarea în discuție ca tematică pentru o sesiune viitoare orașele miniere, montane.

Domnul Ionel Căndea este de părere că ideea colectivelor pe regiuni pentru *Dicționar* nu este bună. Trebuie impus un termen pentru orice etapă de realizare a unui proiect. Își asumă coordonarea autorilor zonei Muntenia pentru *Dicționarul istoric*.

Doamna Ioana Bogdan-Cătănciu se oferă să redacteze articolele privitoare la orașele romane, sau să capaciteze alți specialiști pentru acestea.

Domnul Gheorghe I. Cantacuzino propune preluarea, pentru *Dicționar*, a unor informații din lucrări deja apărute, cu acordul autorilor. Propune creșterea numărului membrilor Comisiei și diversificarea specialităților acestora.

Domnul Niedermaier remarcă faptul că și oameni puțini pot face lucruri mari!

Doamna Doina Mira Dascălu propune organizarea în viitor, la Iași, a unei sesiuni cu tema *Orașul și natura (mediul natural)*: evoluția atitudinii urbane față de natură; relația peisaj urban – peisaj natural; influența naturii asupra evoluției orașelor; rolul grădinilor în viața urbană.

Întâlnirea se încheie cu mulțumirile adresate de Paul Niedermaier tuturor celor care au fost prezenți.

A consemnat *Anda-Lucia Spânu*

Rumänische Akademie

Kommission für Städtegeschichte Rumäniens
STÄDTEGESCHICHTLICHE INFORMATIONEN

Resümee

Vorliegende Ausgabe des Informationsblattes beinhaltet eine Würdigung anlässlich des 70. Geburtstages von Prof. Dr. Paul Niedermaier sowie das Protokoll der Vollversammlung der Städtegeschichte Kommission Rumäniens, die am 7. Juni 2007 in Bukarest abgehalten wurde.

CIOR, Bulevardul Victoriei 40, RO – 550024 Sibiu
tel: 0040 269 212604, fax: 0040 269 216605
www.icsusib.ro; spanu@icsusib.ro

ISSN 1224-2853

Redactor: *Anda-Lucia Spânu*